

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Затверджено на засіданні кафедри
менеджменту.

Протокол № 9 від 03.02.2016 р.

Програма навчальної дисципліни "Менеджмент підприємств малого бізнесу" для студентів усіх спеціальностей усіх форм навчання

Укладач: к.е.н., доц.

Заславська К.А.

Відповідальний за випуск
зав. каф. менеджменту

Коюда В.О.

ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016

1. Вступ

Умови господарювання сучасних підприємств висувають нові цілі та завдання перед їх керівництвом. Усе більшого розвитку набуває малий та середній бізнес, що потребує нових знань, насамперед, щодо організаційних аспектів підприємництва.

Навчальна дисципліна «Менеджмент підприємств малого бізнесу» належить до циклу вибіркових професійно орієнтованих дисциплін за напрямом підготовки «Менеджмент» спеціалізації «Менеджмент організацій».

Метою даної дисципліни є формування системи базових знань щодо підприємницької діяльності, розуміння концептуальних засад функціонування підприємств малого бізнесу різних форм власності, набуття вмінь обґрунтування створення власного бізнесу.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

ознайомлення з основними категоріями підприємницької діяльності та бізнесу;

придбання теоретичних знань і практичних навичок щодо порядку створення та ліквідації підприємств різних форм власності;

засвоєння основ договірних відносин, ліцензування та патентування підприємницької діяльності;

застосування на практиці знань щодо формування відносин із зовнішнім середовищем на підприємствах малого бізнесу;

розгляд питань створення команди на підприємствах малого бізнесу;

обґрунтування використання різних джерел фінансування малого бізнесу.

Об'єктом навчальної дисципліни є процеси, що відображають різні аспекти функціонування підприємств малого бізнесу.

Предметом навчальної дисципліни є організаційно-економічне забезпечення підприємницької діяльності.

Пререквізити: вивчення даної навчальної дисципліни студент розпочинає, прослухавши такі навчальні дисципліни, як: "Макроекономіка", "Мікроекономіка", "Основи менеджменту".

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

сутність підприємницької діяльності та її принципи;

основні види організаційно правових форм підприємств;

особливості ліцензування та патентування діяльності

порядок створення, ліквідації та призупинення діяльності підприємств;

джерела фінансування власної діяльності;

способи захисту бізнесу;

способи залучення клієнтів та стратегії функціонування підприємств малого бізнесу;

вміти:

створювати власний бізнес з урахуванням особливостей функціонування підприємств різних форм власності та законодавчих обмежень;

володіти основами щодо ліцензування та патентування окремих видів діяльності;

використовувати сучасні методи діагностики та експертизи діяльності підприємства з урахуванням специфіки функціонування;

обґрунтовувати потребу у внутрішньому та зовнішньому фінансуванні;

вміти визначати результативність функціонування підприємств малого бізнесу та оптимізувати витрати.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними компетентностями, що наведена в табл. 1.

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в таблиці 2.

Таблиця 1

Професійна компетентність, яка отримується студентами після вивчення навчальної дисципліни

Назва компетентності	Складові компетентності
Здатність до створення нового бізнесу з урахуванням особливостей функціонування підприємств різних форм власності, законодавчих обмежень та особливостей середовища	здатність до визначення цілей і завдань підприємств різних форм власності та особливостей їх функціонування
	здатність до визначення джерел формування, аналізу змісту підприємницьких ідей та використання технологій й методів їх реалізації
	уміння обґрунтовано обирати організаційно-правову форму та форму власності підприємства
	уміння планувати та забезпечувати заходи щодо створення, ліквідації та призупинення діяльності підприємств малого бізнесу
	уміння вибирати джерела фінансування бізнесу з урахуванням доступності та особливостей середовища
	здатність до вибору системи оподаткування, обліку та звітності в залежності від умов господарювання та видів діяльності
	уміння формувати відносини підприємств малого бізнесу з зовнішнім середовищем
	здатність до організації захисту бізнесу та забезпечення дотримання підприємницької таємниці
	здатність до формування організаційної культури бізнесу
	уміння обґрунтовувати кількісний й якісний склад працівників та методи їх мотивації
	визначення стратегії функціонування підприємства малого бізнесу з обранням способів залучення клієнтів

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни
"Менеджмент підприємств малого бізнесу"
за Національною рамкою кваліфікацій України

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Пререквізити	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Сутність поняття та підходи до бізнесу					
Визначати цілі і завдань підприємств різних форм власності та особливостей їх функціонування	Поняття організації. Знання сутності зовнішнього та внутрішнього середовищ	Сутність бізнесу та підприємництва. Поняття учасників організації. Цілі та завдання організації та її учасників. Обмеження щодо підприємницької діяльності	Досліджувати підходи до бізнесу в різних умовах та країнах. Визначати цілей та завдань організації. Виявляти протиріч між цілями учасників організацій	Узгоджувати інтересів учасників організацій	Самостійне формулювати цілі та завдання організації різних форм власності.
Тема 2. Основні види діяльності у сфері бізнесу					
Вибирати організаційно-правову форму та форму власності підприємства	Сутність ринкових відносин. Державне регулювання	Поняття малого, середнього та великого бізнесу. Критерії класифікації підприємств. Законодавчі обмеження функціонування бізнесу	Визначати особливості підприємств малого бізнесу. Вибирати організаційно-правову форму та форму власності підприємства. Визначати відмінності між юридичними та фізичними особами	Презентувати результати вибору форм власного бізнесу	Самостійно обирати вид підприємства залежно від цілей та умов господарювання

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Підприємницькі ідеї і методи їх реалізації					
Визначати джерела формування, аналізу змісту підприємницьких ідей та використання технологій й методів їх реалізації	Поняття рішення. Джерела отримання інформації	Поняття підприємницької ідеї. Технології прийняття підприємницьких рішень	Аналізувати зміст та джерела підприємницьких ідей. Застосовувати різні методи реалізації підприємницьких ідей	Формувати та використовувати комунікації для генерації ідей та їх реалізації	Самостійно здійснювати пошук та генерацію бізнес-ідей
Тема 4. Реєстрація підприємств різних форм власності					
Планувати та забезпечувати заходи щодо створення підприємств малого бізнесу	Поняття підприємства. Види підприємств	Законодавчі обмеження діяльності підприємств. Вимоги до статутного фонду підприємств різних організаційно-правових форм	Обґрунтовувати вибір певних організаційно-правових форм підприємств в залежності від форми власності, поставлених цілей та умов господарювання. Визначати витрати на реєстрацію різних підприємств з урахуванням законодавчих вимог	Формувати взаємодію з органами державного регулювання в процесі реєстрації бізнесу	Самостійно приймати рішення щодо порядку та способу реєстрації бізнесу
Тема 5. Ліцензування діяльності					
Планувати та забезпечувати заходи щодо створення бізнесу	Сутність підприємницької діяльності. Види економічної діяльності. Суб'єкти підприємництва	Поняття ліцензії та ліцензування. Ліцензійні умови. Органи ліцензування. Терміни дії ліцензій на різні види діяльності. Порядок видачі та анулювання ліцензій	Готувати документ-ти для ліцензування. Визначати та враховувати у практичній діяльності особливості функціонування бізнесу, який підлягає ліцензуванню	Формувати взаємодію з органами державного регулювання в процесі ліцензування діяльності.	Самостійно обирати вид діяльності з урахуванням необхідності ліцензування.

1	2	3	4	5	6
Тема 6. Патентування господарської діяльності					
Планувати та забезпечувати заходи щодо створення бізнесу	Сутність підприємницької діяльності. Види економічної діяльності. Суб'єкти підприємництва	Поняття торговельного патенту. Порядок видачі патентів. Види патентів. Вартість патентів	Розраховувати вартість патентів по видах діяльності.	Формувати взаємодію з органами державного регулювання в процесі патентування діяльності	Самостійно враховувати необхідність отримання патентів в залежності від обраного виду діяльності
Тема 7. Підприємництво в торговельній діяльності					
Визначати оптимальні господарські рішення в умовах невизначеності	Сутність підприємницької діяльності. Види економічної діяльності. Суб'єкти підприємництва	Поняття торговельної діяльності. Види торговельних точок	Визначати законодавчі вимоги та обмеження щодо торговельної діяльності. Визначати відмінності між торговельними точками по різних критеріях	Формувати комунікації між учасниками торговельної діяльності Презентувати результати вибору торговельної точки	Приймати рішення щодо формату торговельної діяльності
Тема 8. Порядок ліквідації підприємства та призупинення діяльності					
планувати та забезпечувати заходи щодо ліквідації та призупинення діяльності підприємств малого бізнесу	Поняття підприємства. Види підприємств. Сутність підприємницької діяльності. Суб'єкти підприємництва	Порядок ліквідації підприємств. Реорганізація підприємств. Призупинення діяльності	Визначати порядок ліквідації та призупинення діяльності підприємств з урахуванням особливостей функціонування малого бізнесу. Розраховувати вартість реорганізації та ліквідації бізнесу	Презентувати результати вибору щодо ліквідації або реорганізації бізнесу	Самостійно приймати рішення щодо реорганізації та ліквідації бізнесу

1	2	3	4	5	6
Тема 9. Джерела фінансування підприємств малого бізнесу					
Вибирати джерела фінансування бізнесу з урахуванням доступності та особливостей середовища	Поняття ресурсів. Малий бізнес. Зовнішнє та внутрішнє середовище. Вплив попиту та пропозиції	Джерела фінансування. Особливості внутрішнього та зовнішнього фінансування. Вартість ресурсів. Венчурне фінансування.	Визначати джерела фінансування малого бізнесу з урахуванням вартості залучення коштів та особливостей ринку. Визначати особливості зовнішніх джерел фінансування.	Презентувати результати вибору джерел фінансування бізнесу	Самостійно приймати обґрунтовані рішення щодо фінансування бізнесу
Тема 10. Оподаткування, облік та звітність на підприємствах малого бізнесу					
Обирати систему оподаткування, обліку та звітності в залежності від умов господарювання та видів діяльності	Поняття підприємництва. Поняття податків. Поняття ресурсів. Види податків	Загальна та спрощена система оподаткування, обліку та звітності. Ставки єдиного податку. Особливості спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності. Штрафні санкції	Вибирати систему оподаткування, обліку та звітності в залежності від умов господарювання та видів діяльності. Забезпечувати ведення обліку та звітності на підприємствах малого бізнесу.	Логічне обґрунтування доцільності вибору певного виду оподаткування, обліку та звітності для обраного бізнесу	Самостійно обирати систему оподаткування, обліку та звітності для обраного бізнесу
Тема 11. Контролюючі та наглядові органи					
Формувати відносини підприємств малого бізнесу з зовнішнім середовищем	Зовнішнє та внутрішнє середовище. Державна підтримка бізнесу	Контролюючі та наглядові органи. Перевірки. Порядок проведення перевірок на підприємствах малого бізнесу	Аналізувати зовнішнє середовище обраного бізнесу. Формувати відносини з наглядовими та контролюючими органами в залежності від умов господарювання та видів діяльності	Ефективно формувати комунікації з контролюючими та наглядовими органами	Приймати ефективні управлінські рішення щодо поведінки в процесі перевірок
Тема 12. Франчайзинг					
Визначення стратегії функціонування підприємства малого бізнесу	Поняття підприємництва. Види підприємств	Поняття франчайзингу. Сторони франчайзингу. Види франчайзингу. Розвиток бізнесу. Франчайзингова угода. Результативність франчайзингу	Застосовувати різні технології розвитку бізнесу. Забезпечувати супроводження франчайзингу та визначати його результативність.	Формувати плідні відносини між сторонами франчайзингу	Самостійно приймати рішення щодо форми розвитку бізнесу та вміти передбачувати їх результати

Продовження табл.2

1	2	3	4	5	6
Тема 13. Ризики в бізнесі					
Організація захисту бізнесу та забезпечення дотримання підприємницької таємниці	Поняття підприємництва. Зовнішнє та внутрішнє середовище. Види підприємств. Поняття ризику	Види ризиків. Особливості ризиків для малого бізнесу. Шляхи зменшення ризиків для малого бізнесу	Визначати ризики для малого бізнесу. Розробляти заходи щодо зменшення ризиків для підприємств малого бізнесу. Аналізувати особливості ризиків в залежності від види підприємства та економічних умов	Презентувати результати зниження ступеня ризику	Приймати рішення у складних і непередбачуваних умовах ведення бізнесу та відповідати за їх наслідки
Тема 14. Захист малого бізнесу та підприємницька таємниця					
Організація захисту бізнесу та забезпечення дотримання підприємницької таємниці	Зовнішнє та внутрішнє середовище. Поняття інформації.	Підприємницька таємниця. Безпека бізнесу. Комерційна інформація	Розробляти заходи щодо захисту малого бізнесу та забезпечення підприємницької таємниці. Розрізняти види інформації та визначати необхідність та напрямки її захисту	Формувати ефективну стратегію взаємодії між учасниками підприємств з метою захисту бізнесу	Самостійно приймати рішення щодо захисту бізнесу та збереження підприємницької таємниці та здійснювати розподіл відповідальності між підрозділами
Тема 15. Договірні відносини в малому бізнесі.					
Формувати відносини підприємств малого бізнесу з зовнішнім середовищем	Види підприємств. Поняття підприємництва. Поняття договірних відносин	Види договорів. Сторони договорів. Штрафні санкції	Формулювати умови договорів на підприємствах малого бізнесу. Аналізувати наслідки їх невиконання та вживати заходи щодо їх запобігання	Формувати ефективну взаємодію з контрагентами з відповідним супроводом	Самостійно приймати рішення щодо супроводу діяльності підприємств малого бізнесу

1	2	3	4	5	6
Тема 16. Ділова етика і культура у сфері бізнесу					
Формування організаційної культури бізнесу	Зовнішнє та внутрішнє середовище. Якості підприємця. Соціальна складова бізнесу.	Сутність організаційної культури. Етичні критерії бізнесу. Соціальна відповідальність бізнесу. Ділові якості підприємця.	Визначати етичні критерії бізнесу. Формувати та розвивати ділові якості підприємця. Забезпечувати формування організаційної культури підприємницьких структур	Будувати ефективні комунікації з середовищем та між учасниками з урахуванням етичних норм	Самостійно приймати рішення щодо соціальної відповідальності бізнесу та етичних норм
Тема 17. Формування команди, кадрова політика підприємства.					
Обґрунтування кількісний й якісний склад працівників та методи їх мотивації	Кадрова політика. Поняття мотивації. Види мотивації та стимулювання. Поняття змін. Організаційна структура підприємства.	Поняття команди. Командне управління. Способи внесення змін в організацію. Вимоги до персоналу. Особливості мотивації та стимулювання персоналу на підприємствах малого бізнесу	Формувати системи мотивації та стимулювання персоналу підприємств малого бізнесу за критеріями ефективності. Запроваджувати ефективне внесення змін в організацію	Формувати ефективну команду для досягнення цілей	Прийняття рішень щодо забезпечення кадрової складової бізнесу та відповідальність за ефективне формування команди
Тема 18. PR та реклама в малому бізнесі					
Визначення стратегії функціонування підприємства малого бізнесу з обранням способів залучення клієнтів	Поняття реклами та PR. Види реклами. Рекламні носії. Ефективність реклами	Сутність рекламної компанії. Стратегія функціонування підприємницької структури. Зв'язки з громадськістю на підприємствах малого бізнесу	Розробляти рекламну компанію та стратегію функціонування на ринку для підприємств малого бізнесу. Оцінювати ефективність рекламних заходів. Розробляти плани корпоративних заходів та розраховувати їх бюджети	Формувати плідні зв'язки з громадськістю. Презентувати результати вибору стратегії розвитку бізнесу	Самостійний вибір стратегії розвитку бізнесу та способу залучення клієнтів. Відповідальність за ефективність рекламних та PR -заходів

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин (5 кредитів ЄКТС). Форма підсумкового контролю – залік.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади підприємницької діяльності

Тема 1. Сутність поняття та підходи до бізнесу

1.1. Поняття підприємницької діяльності. Суб'єкти підприємницької діяльності. Законодавче врегулювання бізнесу. Бізнес як особлива категорія.

1.2. Фізичні та юридичні особи. Відмінності та особливості функціонування фізичних та юридичних осіб. Внутрішнє та зовнішнє середовище бізнесу. Цілі та учасники організацій.

Тема 2. Основні види діяльності у сфері бізнесу

2.1. Великий, середній і малий бізнес. Особливості функціонування підприємств малого бізнесу. Роль антимонопольного законодавства в розвитку економіки.

2.2. Легальний і тіньовий бізнес. Поняття комерційної та некомерційної організації. Роль некомерційної організації в бізнесі.

2.3. Підприємницька фірма та її види. Якісні та кількісні критерії класифікації фірм. Особливості малих підприємств. Державне регулювання малого бізнесу.

Тема 3. Підприємницькі ідеї та методи їх реалізації

3.1. Підприємницька ідея, її зміст. Поняття ідеї, її сутність. Джерела формування нових ідей.

3.2. Сфера і технологія підприємницьких рішень. Механізми прийняття підприємницьких рішень та впровадження ідей. Економічні методи підприємницьких рішень.

Змістовий модуль 2. Організаційно-правові аспекти малого бізнесу

Тема 4. Реєстрація підприємств різних форм власності

4.1. Види підприємств в Україні. Особливості створення підприємств різних форм власності. Вимоги до статутного фонду.

4.2. Порядок реєстрації підприємств в Україні. Установчі та реєстраційні документи. Резервування найменування підприємства. Вимоги до складу засновників у різних організаційних формах підприємств.

4.3. *Вартість реєстрації юридичних та фізичних осіб.* Особливості реєстрації акціонерних товариств, товариств з обмеженою відповідальністю, приватних підприємств, командитних товариств тощо. Внесення змін до установчих документів.

Тема 5. Ліцензування діяльності

5.1. *Поняття ліцензії та ліцензування.* Види діяльності, що підлягають ліцензуванню. Законодавче врегулювання ліцензування. Порядок отримання ліцензії.

5.2. *Вартість ліцензій за різними видами економічної діяльності.* Особливості ліцензування гравального бізнесу, виробництва алкогольної та тютюнової продукції, зв'язку тощо.

Тема 6. Патентування господарської діяльності

6.1. *Поняття патентування.* Особливості та порядок придбання торговельного патенту. Продовження патенту та порядок його скасування.

6.2. *Вартість патентів за видами діяльності.* Короткотерміновий патент. Пільговий патент. Регулювання патентування з боку держави.

Тема 7. Підприємництво в торговельній діяльності

7.1. *Особливості торговельної діяльності.* Види торговельних точок. Магазины. Супермаркети, гіпермаркети.

7.2. *Вимоги до підприємців, які займаються торговельною діяльністю.* Патентування торгівлі. Документи, необхідні для здійснення торговельної діяльності.

Тема 8. Порядок ліквідації підприємства та призупинення діяльності

8.1. *Ліквідація підприємств та призупинення діяльності.* Порядок ліквідації підприємств: за вимогами засновників, за рішенням суду. Вартість ліквідації підприємств.

8.2. *Банкрутство та санація.* Відносини з контролюючими та наглядовими органами під час ліквідації.

Змістовий модуль 3. Фінансування підприємств малого бізнесу

Тема 9. Джерела фінансування підприємств малого бізнесу

9.1. *Власні, позикові та залучені джерела фінансування малого бізнесу.* Кредитування підприємств різних форм власності. Види кредитів. Банківське

кредитування. Принципи та умови кредитування. Вимоги до документів, необхідних для отримання кредиту.

9.2. *Вартість залучених та запозичених коштів.* Особливості забезпечення. Фінансування бізнесу за рахунок власних коштів. Венчурне фінансування: сутність, особливості та можливість отримання.

Тема 10. Оподаткування, облік та звітність на підприємствах малого бізнесу

10.1. *Загальна та спрощена система оподаткування, обліку та звітності підприємницької діяльності.* Особливості для юридичних осіб різних форм власності та фізичних осіб. Єдиний податок для юридичних та фізичних осіб.

10.2. *Порядок та форми ведення обліку на підприємствах.* Види податків. Форми звітності та порядок звітування. Штрафні санкції.

Тема 11. Контролюючі та наглядові органи

11.1. *Зовнішнє середовище бізнесу.* Контролюючі органи. Наглядові органи. Взаємовідносини з податковою адміністрацією, фондами. Санітарно-епідеміологічний контроль. Екологічний нагляд.

11.2. *Проведення перевірок.* Силіві структури, органи влади та місцевого самоврядування, їх повноваження. Правила поведінки при перевірках.

Тема 12. Франчайзинг

12.1. *Поняття франчайзингу.* Франчайзор та франчайзі. Види франшиз.

12.2. *Позитивні та негативні аспекти франчайзингу для франчайзора та франчайзі.* Франчайзингові платежі. Договір франчайзингу.

Тема 13. Ризики в бізнесі

13.1. *Види ризиків в малому бізнесі.* Види та особливості економічних, політичних, комерційних, інвестиційних і виробничих ризиків у малому бізнесі

13.2. *Способи зменшення ризиків для бізнесу.* Роль і види страхування. Франчайзинг і лізинг як способи зниження ризиків.

Змістовий модуль 4. Кадрова складова та безпека малого бізнесу

Тема 14. Захист бізнесу та підприємницька таємниця

14.1. *Внутрішні та зовнішні шахрайства.* Внутрішні та зовнішні забезпечення безпеки бізнесу. Боротьба недобросовісною конкуренцією. Закони безпеки. Організація системи безпеки.

14.2. Поняття підприємницької таємниці. Предмет та об'єкти комерційної таємниці. Законодавче врегулювання. Урахування в договірних відносинах. Порядок її розголошення та нагляд за дотриманням. Відповідальність за розголошення таємниці.

Тема 15. Договірні відносини

15.1. Сутність договірних відносин. Види договорів. Суб'єкти та об'єкти відносин. Права та обов'язки сторін. Умови оплати. Штрафні санкції. Форс-мажорні обставини. Договір оренди. Договір купівлі-продажу. Контракт.

Тема 16. Ділова етика і культура у сфері бізнеса

16.1. Ділова культура в бізнесі. Етика бізнесу. Етичні критерії цивілізованого бізнесу. Поняття про ділову і професійну етику. Формування і розвиток культури підприємницької діяльності. Основні правила ділового спілкування.

16.2. Якості підприємця. Якості вроджені та такі, що розвиваються шляхом навчання та регулярних тренувань. Методи розвитку ділових якостей.

Тема 17. Формування команди, кадрова політика підприємства

17.1. Кадрова складова малого бізнесу. Мотивація персоналу. Поняття команди. Підбір персоналу. Ділова активність працівників. Клімат у колективі. Особливості розподілу повноважень.

17.2. Зміни та реакція на них. Способи внесення змін в організацію. Кадрова політика та її вплив на загальний результат бізнесу.

Тема 18. PR та реклама в малому бізнесі

18.1. Реклама в малому бізнесі. Залучення клієнтів. Види реклами. Рекламні носії: особливості, переваги та недоліки. Ефективність реклами. Рекламна продукція. Бренди.

18.2. Зв'язки з громадськістю. Значення PR у бізнесі. Особливості PR для різних підприємств та умов господарювання.

3. Теми та плани семінарських занять

Семінарське заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів. На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами доповіді та презентації з окреслених питань (табл. 3.1), їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові бали за кожне семінарське заняття виставляються у відповідний журнал. Отримані студентом бали за окремі семінарські заняття враховуються в процесі накопичення підсумкових балів з даної навчальної дисципліни.

Таблиця 3.1

Плани семінарських занять

Назва теми	Програмні питання
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади підприємницької діяльності	
1	2
Тема 1. Сутність поняття та підходи до бізнесу	Тема семінарського заняття "Сучасні особливості підприємницької діяльності в Україні": 1. Підходи до визначення підприємницької діяльності. 2. Суб'єкти підприємницької діяльності (фізичні та юридичні особи). 3. Цілі та учасники організацій. 4. Специфіка видів підприємництва в сучасних умовах
Тема 2. Основні види діяльності у сфері бізнесу	Тема семінарського заняття "Специфічні особливості регулювання бізнесу в Україні": 1. Особливості великого, середнього та малого бізнесу в Україні. 2. Державне регулювання малого бізнесу в Україні. 3. Якісні та кількісні критерії класифікації підприємств.
Тема 3. Підприємницькі ідеї та методи їх реалізації	Тема семінарського заняття "Генерація та оцінка бізнес-ідей": 1. Поняття підприємницької ідеї, її значення та зміст. 2. Методи генерації ідей. 3. Оцінка ідей. 4. Бізнес-ідея як інтелектуальна власність компанії.
Тема 4. Реєстрація підприємств різних форм власності	Тема семінарського заняття "Організаційні особливості створення підприємств в Україні": 1. Види підприємств в Україні. 2. Особливості створення підприємств різних форм власності. Вимоги до статутного фонду. 3. Порядок реєстрації підприємств в Україні. 4. Особливості реєстрації акціонерних товариств, товариств з обмеженою відповідальністю, приватних підприємств, командитних товариств тощо.
Тема 5. Ліцензування діяльності. Тема 6. Патентування господарської діяльності	Тема семінарського заняття "Ліцензування та патентування підприємницької діяльності": 1. Види економічної діяльності, що підлягають ліцензуванню. 2. Вартість ліцензій за різними видами діяльності. 3. Особливості ліцензування грального бізнесу, виробництва алкогольної та тютюнової продукції, зв'язку тощо. 4. Особливості та порядок придбання торговельного патенту. 5. Вартість патентів за видами діяльності.

1	2
Тема 9. Джерела фінансування підприємств малого бізнесу	Тема семінарського заняття "Вибір джерел фінансування підприємств малого бізнесу": 1. Власні, позикові та залучені джерела фінансування підприємницької діяльності. Їх особливості та доступність в Україні. 2. Види кредитів. Принципи та умови кредитування. 3. Вартість залучених та запозичених коштів. 4. Особливості забезпечення (застава, порука, гарантія). 5. Венчурне фінансування: сутність, особливості та можливість отримання.
Тема 10 Оподаткування, облік та звітність на підприємствах малого бізнесу.	Тема семінарського заняття "Особливості спрощеної та загальної систем оподаткування для малого бізнесу": 1. Особливості застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності підприємницької діяльності. 2. Єдиний податок для юридичних та фізичних осіб. 3. Види податків. 4. Форми звітності та порядок звітування до фондів, податкової адміністрації, органів статистики тощо. 5. Штрафні санкції.
Тема 13. Ризики в малому бізнесі	Тема семінарського заняття "Ризики в бізнесі": 1. Об'єктивні та суб'єктивні причини підприємницького ризику. 2. Класифікація підприємницьких ризиків. 3. Основні методи боротьби з ризиком.
Тема 14. Захист бізнесу та підприємницька таємниця	Тема семінарського заняття "Підприємницька таємниця як конкурентна перевага в малому бізнесі": 1. Поняття підприємницької таємниці. Предмет та об'єкти комерційної таємниці. 2. Порядок її розголошення та нагляд за дотриманням. 3. Відповідальність за розголошення таємниці. 4. Правила інформаційної безпеки. 5. Організація системи безпеки. 6. Боротьба з недобросовісною конкуренцією.
Тема 15. Договірні відносини	Тема семінарського заняття "Регулювання договірних відносин в бізнесі": 1. Види договорів. 2. Основні пункти договору, його структура. 3. Штрафні санкції. Форс-мажорні обставини.

1	2
Тема 16. Ділова етика і культура у сфері бізнесу	<i>Тема семінарського заняття "Етичні аспекти ведення бізнесу та їх специфіка в малому бізнесі":</i> 1. Етика бізнесу. Етичні критерії цивілізованого бізнесу. 2. Поняття про ділову і професійну етику. 3. Формування і розвиток культури підприємницької діяльності. 4. Основні правила ділового спілкування. 5. Здібності підприємця, що розвиваються шляхом навчання. 6. Здібності підприємця, що розвиваються шляхом регулярних тренувань. 7. Методи розвитку ділових якостей.

4. Теми практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Воно включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять(за модулями)
1	2
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади підприємницької діяльності	Завдання 1. Можливі основні цілі різних організацій
Змістовий модуль 2. Організаційно-правові аспекти малого бізнесу	Завдання 2. Обґрунтування необхідності та розрахунок вартості ліквідації обраного підприємства.

1	2
Змістовий модуль 3. Фінансування підприємств малого бізнесу	Завдання 3. Визначення схеми відносин з контролюючими та наглядовими органами для вашого обраного підприємства
	Завдання 4. Розрахунок доцільності використання франчайзингу для різних видів діяльності та обраних підприємств
Змістовий модуль 4. Кадрова складова та безпека малого бізнесу	Завдання 5. Обґрунтування кількісного та якісного складу працівників обраного підприємства
	Завдання 6. Розробка медіа-плану рекламної компанії для гіпотетичного підприємства

5. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань та формування практичних навичок з навчальної дисципліни, наведені в табл. 5.1.

Таблиця 5.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Форми контролю СРС
1	2	3
Змістовний модуль 1. Теоретичні засади підприємницької діяльності		
Тема 1. Сутність поняття та підходи до бізнесу	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за тематикою навчальної дисципліни. Виконання практичних завдань	Перевірка презентацій
Тема 2. Основні види діяльності у сфері бізнесу	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка есе щодо критеріїв класифікації підприємств в різних країнах світу та підходів до бізнесу	Перевірка есе

Продовження табл. 5.1

1	2	3
Тема 3. Підприємницькі ідеї та методи їх реалізації	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до презентації	Перевірка презентацій
Змістовний модуль 2. Організаційно – правові аспекти малого бізнесу		
Тема 4. Реєстрація підприємств різних форм власності	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Пошук та обґрунтування рішень для кейсу	Перевірка завдань
Тема 5. Ліцензування діяльності	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Підготовка есе	Перевірка есе
Тема 6. Патентування господарської діяльності	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	Перевірка самостійної роботи не відбувається
Тема 7. Підприємництво в торговельній діяльності	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка есе щодо видів торговельних точок та обмежень торговельної діяльності в Україні та за кордоном	Перевірка есе
Тема 8. Порядок ліквідації підприємства та призупинення діяльності	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до колоквіуму	Контроль самостійної роботи не відбувається
Змістовний модуль 3. Фінансування підприємств малого бізнесу		
Тема 9. Джерела фінансування підприємств малого бізнесу	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання домашніх практичних завдань на обґрунтування і планування джерел фінансування малого бізнесу	Перевірка домашніх завдань
Тема 10. Оподаткування, облік та звітність на підприємствах малого бізнесу	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	Контроль самостійної роботи не відбувається

Закінчення таблиці 4

1	2	3
Тема 11. Контролюючі та наглядові органи	Виконання домашніх завдань на побудову схеми відносин власного підприємства з наглядовими та контролюючими органами	Перевірка домашніх завдань
Тема 12. Франчайзинг	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка есе щодо розвитку франчайзингу в Україні та за кордоном	Перевірка есе
Тема 13. Ризики в малому бізнесі	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Самостійний розгляд теми 13 Підготовка есе за темою 13 та 14	Перевірка домашніх завдань Перевірка есе
Змістовний модуль 4. Кадрова складова та безпека малого бізнесу	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; Підготовка презентації рекламної компанії для обраної організації	Перевірка презентацій
Тема 14. Захист малого бізнесу та підприємницька таємниця	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Підготовка матеріалів для вирішення кейсу	Перевірка завдань

6. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, ознайомлювальні (початкові) ігри, метод проектної роботи, комп'ютерні симуляції, метод Дельфі, метод сценаріїв, банки візуального супроводу (табл. 6.1 і 6.2).

Таблиця 6.1

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни (лекційні заняття)

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
Тема 1. Сутність поняття та підходи до бізнесу	Міні-лекція: «Підходи до ведення бізнесу в різних країнах»

Закінчення табл. 6.1

1	2
Тема 2. Основні види діяльності у сфері бізнесу	Міні-лекція: «Особливості малого, середнього та великого бізнесу в різних країнах світу»
Тема 3. Підприємницькі ідеї та методи їх реалізації	Лекція проблемного характеру: «Проблеми пошуку та генерації ідей»
Тема 4. Реєстрація підприємств різних форм власності	Дискусія: «Вибір способу реєстрації власного бізнесу»
Тема 7. Підприємництво в торговельній діяльності	Міні-лекція: «Відмінності торговельної діяльності»
Тема 8. Порядок ліквідації підприємства та призупинення діяльності	Лекція проблемного характеру: «Особливості ліквідації підприємств різних організаційно-правових форм»
Тема 9. Джерела фінансування підприємств малого бізнесу	Лекція проблемного характеру: «Переваги та недоліки різних джерел фінансування бізнесу»
Тема 10. Оподаткування, облік та звітність на підприємствах малого бізнесу	Міні-лекція: «Сучасні проблеми оподаткування малого бізнесу в різних сферах діяльності»
Тема 11. Контролюючі та наглядові органи	Міні-лекція: «Особливості поведінки підприємців при перевірках»
Тема 12. Франчайзинг	Дискусія: «Можливості розвитку власного бізнесу»
Тема 14. Захист малого бізнесу та підприємницька таємниця	Проблемна лекція з питання: «Захист бізнесу та підприємницька таємниця»
Тема 16. Ділова етика і культура у сфері бізнесу	Міні-лекція: «Соціальна відповідальність бізнесу»
Тема 17. Формування команди, кадрова політика підприємства	Дискусія: «Як формувати команду?»
Тема 18. PR та реклама в малому бізнесі	Лекція проблемного характеру: «Сучасні інструменти залучення клієнтів»

Таблиця 6.2

**Використання методик активізації процесу навчання
(семінарські та практичні заняття)**

Тема навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
1	2	3
Тема 1. Сутність поняття та підходи до бізнесу	Завдання 1. Визначення можливих цілей організацій	Мозкова атака, семінар-дискусія, презентації

Продовження табл. 6.2

1	2	3
Тема 3. Підприємницькі ідеї та методи їх реалізації	Семінар: «Визначення критеріїв та способів оцінки підприємницьких ідей» Презентація ідей щодо створення власного бізнесу	Семінари-дискусії, презентації, мозкова атака
Тема 4. Реєстрація підприємств різних форм власності	Виробнича ситуація: «Зміна юридичної адреси»	Робота в малих групах, кейс-метод
Тема 7. Підприємництво в торговельній діяльності	Обговорення видів торговельних точок та їх особливостей	Семінар-дискусія
Тема 8. Порядок ліквідації підприємства та призупинення діяльності	Виробнича ситуація: «Зміна юридичної адреси»	Кейс-метод
Тема 9. Джерела фінансування підприємств малого бізнесу	Дискусія на тему: доступність та доцільність джерел фінансування малого бізнесу	Семінар-дискусія Робота в малих групах
Тема 11. Контролюючі та наглядові органи	Завдання 3. Обговорення структури контролюючих та наглядових органів в Україні та законодавчого регулювання взаємодії з ними	Семінар- дискусія
Тема 12. Франчайзинг	Виробнича ситуація: «Магазин одягу»	Кейс-метод
Тема 14. Захист малого бізнесу та підприємницька таємниця	Обговорення питання інформаційної безпеки підприємства та відповідальності за розголошення комерційної таємниці Виробнича ситуація: «Розголошення комерційної таємниці»	Семінар-дискусія Кейс-метод

1	2	3
Тема 16. Ділова етика і культура у сфері бізнесу	Дискусія на тему: «Етичні критерії цивілізованого бізнесу та ділова культура» Тренінг: визначення необхідних якостей підприємця та критеріїв успішного бізнесу	Семінар-дискусія Рольові ігри
Тема 17. Формування команди, кадрова політика підприємства	Груповий проект: «Визначення методів мотивації робітників для створених підприємств» Завдання 5. Обґрунтування кількісного та якісного складу працівників та питань успішної співпраці	Робота в малих групах, мозкові атаки, семінар – дискусія, рольові ігри
Тема 18. PR та реклама в малому бізнесі	Виробнича ситуація: «Магазин одягу» Презентація результатів щодо рекламної компанії для обраної організації	Кейс-метод Презентація

8. Рекомендована література

Основна

1. Горфинкель В. Я. Менеджмент малого бизнеса / В. Я. Горфинкель, М. М. Максимцова. – М.: Вузовский учебник, 2007. – 269 с.
2. Заславська К.А. Менеджмент підприємств малого бізнесу. Навчальний посібник / К. А. Заславська. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2011. – 200 с.
3. Тайсон Э. Малый бизнес для "чайников" / Э. Тайсон, Д. Шелл. 2-е изд. К. : Диалектика-Вильямс. – 2007. – 320 с.